

DOPORUČENÍ RADY
ze dne 16. června 2022,
ohledně zajištění spravedlivé transformace na klimatickou neutralitu

(2022/C 243/04)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 166 odst. 4 a článek 292 ve spojení s článkem 149 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Je třeba urychleně snížit emise skleníkových plynů, zejména za účelem snížení vzestupu hladiny moří a pravděpodobnosti extrémních povětrnostních jevů, které již postihují všechny regiony na celém světě ⁽¹⁾, a za účelem snížení hospodářských a sociálních nákladů spojených s dopady globálního oteplování ⁽²⁾. Unie a její členské státy jsou smluvními stranami Pařížské dohody přijaté dne 15. prosince 2015 v rámci Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu (UNFCCC) (dále jen „Pařížská dohoda“) ⁽³⁾, která zavazuje smluvní strany k udržení nárůstu průměrné globální teploty výrazně pod hranicí 2 °C oproti hodnotám před průmyslovou revolucí a k úsilí o to, aby nárůst teploty nepřekročil hranici 1,5 °C oproti hodnotám před průmyslovou revolucí.

(2) Jak nedávno potvrdila šestá hodnotící zpráva Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) o fyzikálních vědeckých základech, změna klimatu a zhoršování stavu životního prostředí představují vážné hrozby, které vyžadují naléhavá opatření. Lidské utrpení a hospodářské ztráty způsobené častějšími extrémními jevy souvisejícími s klimatem, jako jsou povodně, vlny veder, sucha a lesní požáry, jsou stále častější. V Unii již nyní dosahují tyto ztráty v průměru přes 12 miliard EUR ročně ⁽⁴⁾.

Mohly by dosáhnout dalších 175 miliard EUR, což činí 1,38 % HDP Unie ročně, pokud by globální oteplování dosáhlo 3 °C ve srovnání s úrovní před průmyslovou revolucí, oproti 65 miliardám EUR při 2 °C a 36 miliardám EUR ročně při 1,5 °C. To by neúměrně poškodilo určité skupiny, zejména osoby, které jsou ve zranitelné situaci již nyní, a regiony, které se již nyní potýkají s problémy.

(3) Sdělení Komise ze dne 11. prosince 2019 nazvané „Zelená dohoda pro Evropu“ (dále jen „Zelená dohoda pro Evropu“) vymezuje strategii, díky níž se má Unie stát prvním klimaticky neutrálním kontinentem a přeměnit se v udržitelnou, spravedlivější a prosperující společnost, jež respektuje meze naší planety. Potřeba spravedlivé transformace je nedílnou součástí Zelené dohody pro Evropu, která klade důraz na to, aby nebyl opomenut žádný jednotlivec ani region. Evropský právní rámec pro klima ⁽⁵⁾ stanoví závazný celounijní cíl dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050 a závazný střednědobý cíl spočívající ve snížení čistých emisí skleníkových plynů do roku 2030 alespoň o 55 % ve srovnání s rokem 1990. Cílem 8. akčního programu pro životní prostředí na období do roku 2030 ⁽⁶⁾ je urychlit ekologickou transformaci na klimaticky neutrální, udržitelné, netoxické, odolné a konkurenceschopné oběhové hospodářství, které účinně využívá zdroje a je založené na energii z obnovitelných zdrojů, a to spravedlivým, rovným a inkluzivním způsobem, jakož i chránit, obnovovat a zlepšovat stav životního prostředí.

⁽¹⁾ Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC), 2021: Změna klimatu 2021: Fyzikální vědecké základy. Příspěvek pracovní skupiny I k šesté hodnotící zprávě Mezivládního panelu pro změnu klimatu.

⁽²⁾ Szewczyk, W., Feyen, L., Matei, A., Ciscar, J.C., Mulholland, E., Soria, A. (2020), Economic analysis of selected climate impacts (Ekonomická analýza vybraných dopadů změn klimatu), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, doi:10.2760/845605.

⁽³⁾ Úř. věst. L 282, 19.10.2016, s. 4.

⁽⁴⁾ Evropská komise (2021), studie PESETA IV „Climate change impacts and adaptation in Europe“ (Dopady změny klimatu a adaptace v Evropě), Společné výzkumné středisko, Sevilla, <http://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>.

⁽⁵⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1119 ze dne 30. června 2021, kterým se stanoví rámec pro dosažení klimatické neutrality a mění nařízení (ES) č. 401/2009 a nařízení (EU) 2018/1999 („evropský právní rámec pro klima“) (Úř. věst. L 243, 9.7.2021, s. 1).

⁽⁶⁾ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/591 ze dne 6. dubna 2022 o všeobecném akčním programu Unie pro životní prostředí na období do roku 2030 (Úř. věst. L 114, 12.4.2022, s. 22).

- (4) S ohledem na válečnou agresi Ruska vůči Ukrajině jsou ve sdělení Komise ze dne 18. května 2022 nazvaném „Plán REPowerEU“ (dále jen „Plán REPowerEU“) v souladu s Versailleským prohlášením přijatým na zasedání konaném ve dnech 10. a 11. března 2022 stanovena opatření k postupnému odstranění závislosti Unie na fosilních palivech z Ruska, a to diverzifikací dodávek plynu a zrychlením snižování závislosti na fosilních palivech, mimo jiné prostřednictvím zavádění solárních, větrných a tepelných čerpadel, dekarbonizace průmyslu a umožnění rychlejšího povolování projektů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů.
- (5) Transformace na klimaticky neutrální hospodářství a společnost vyžaduje komplexní politická opatření a značné investice v mnoha oblastech, jako jsou opatření v oblasti klimatu, energetiky, dopravy, životního prostředí, průmyslu, výzkumu a inovací⁽⁷⁾. Za účelem splnění závazného cíle pro rok 2030 na úrovni Unie vydala Komise dne 14. července 2021 sdělení nazvané „Fit for 55: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě“ a předložila celou řadu souvisejících legislativních návrhů (dále jen „balíček Fit for 55“). Balíček Fit for 55 obsahuje návrhy na aktualizaci relevantních právních předpisů včetně systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS)⁽⁸⁾, směrnice o zdanění energie, směrnice o energetické účinnosti a směrnice o obnovitelných zdrojích energie, nařízení o výkonnostních normách pro emise CO₂ pro osobní automobily a lehká užitková vozidla, nařízení o zahrnutí emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví, směrnice o infrastruktuře pro alternativní paliva a nařízení o „sdílení úsilí“ s ohledem na odvětví mimo stávající systém EU ETS, konkrétně odvětví dopravy a budov.

Obsahuje rovněž návrhy nových právních předpisů, zejména na podporu používání čistších paliv v odvětví letecké a námořní dopravy a také zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích a zřízení Sociálního fondu pro klimatická opatření, který přímo souvisí s navrhovaným zavedením systému obchodování s emisemi z paliv používaných v budovách a v silniční dopravě. Cílem balíčku „Fit for 55“ ve spojení s opatřeními přijatými na úrovni Unie na podporu a podněcení nezbytných veřejných a soukromých investic je podpořit a urychlit růst nových trhů, například pro čistá paliva a vozidla s nízkými emisemi, čímž se sníží náklady na udržitelnou transformaci pro podniky i občany.

- (6) Na svém zasedání dne 20. června 2019 se Evropská rada ve své „Nové strategické agendě na období 2019–2024“ zavázala, aby zajistila spravedlivý přechod ke klimatické neutralitě, která bude inkluzivní a nikoho neopomine. Na mezinárodní úrovni členské státy potvrdily cíle Organizace spojených národů v oblasti udržitelného rozvoje a ratifikovaly Pařížskou dohodu, která odkazuje na nezbytné požadavky spočívající ve spravedlivém přesunu pracovní síly a podpoře důstojné práce a kvalitních pracovních míst, jakož i na potřebu, aby adaptace a budování kapacit zohledňovaly genderové aspekty. Pokyny Mezinárodní organizace práce poskytují mezinárodně uznávaný politický rámec pro spravedlivý přechod k environmentálně udržitelným ekonomikám a společností pro všechny⁽⁹⁾. Kromě toho 54 signatářů (států a sociálních partnerů), včetně Komise jménem Unie a 21 jednotlivých členských států, podpořilo Slezské prohlášení o solidaritě a spravedlivé transformaci⁽¹⁰⁾, které bylo přijato na 24. konferenci smluvních stran UNFCCC v Katovicích. Unie a deset členských států podepsaly prohlášení nazvané „O podpoře podmínek pro spravedlivou transformaci na mezinárodní úrovni, které bylo přijato na 26. konferenci smluvních stran UNFCCC v Glasgow, v němž se zavázaly zahrnout informace o spravedlivé transformaci do dvouletých zpráv o transparentnosti v rámci podávání zpráv o svých politikách a opatřeních k dosažení svých vnitrostátně stanovených příspěvků.
- (7) Spravedlnost a solidarita jsou určujícími zásadami politik Unie v oblasti ekologické transformace a jsou nezbytným předpokladem široké a trvalé podpory této transformace ze strany veřejnosti. Zelená dohoda pro Evropu zdůrazňuje, že transformace musí být spravedlivá a inkluzivní, musí klást na první místo občany a věnovat zvláštní pozornost podpoře regionů, průmyslových odvětví, pracovníků, domácností a spotřebitelů, již budou čelit největším problémům. Ve sdělení Komise ze dne 14. ledna 2020 nazvaném „Silná sociální Evropa pro spravedlivou

(7) Například pokud jde o infrastrukturu, bude Unie v tomto desetiletí jen ke splnění cíle snížení emisí v energetických systémech stanoveného do roku 2030 potřebovat dodatečné investice ve výši přibližně 350 miliard EUR ročně, na další cíle v oblasti životního prostředí pak bude nutno vynaložit 130 miliard EUR.

(8) Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů v Unii, rozhodnutí (EU) 2015/1814 o vytvoření a uplatňování rezervy tržní stability pro systém Unie pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a nařízení (EU) 2015/757, COM(2021) 551 final.

(9) Pokyny vymezují pojem spravedlivé transformace a vyzývají tvůrce politik a sociální partnery, aby podporovali spravedlivou transformaci na celosvětové úrovni.

(10) Viz dokument ST 14545/2018 REV 1.

transformací se dále zdůrazňuje, že provádění Zelené dohody pro Evropu poskytne Evropě nástroje, aby mohla vynakládat větší úsilí, pokud jde o vzestupnou konvergenci, sociální spravedlnost a společnou prosperitu. Podle sdělení Komise ze dne 23. února 2022 nazvaného ‚O důstojné práci na celém světě v zájmu globální spravedlivé transformace a udržitelného oživení‘ je podpora důstojné práce na celém světě ústředním bodem spravedlivé transformace a inkluzivního, udržitelného a odolného oživení po pandemii.

- (8) Ve sdělení Komise ze dne 4. března 2021 nazvaném ‚Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv‘⁽¹¹⁾ se zdůrazňuje, že aby bylo možné se vydat směrem k zelenějšímu a digitálnějšímu desetiletí, v němž budou Evropané moci prosperovat, bude zapotřebí jednoty, koordinace a solidarita. Ve sdělení jsou navrženy tři hlavní cíle EU pro rok 2030, a sice že do roku 2030 by mělo být zaměstnáno nejméně 78 % obyvatel ve věku od 20 do 64 let⁽¹²⁾; minimálně 60 % všech dospělých osob by se mělo každý rok účastnit odborné přípravy⁽¹³⁾; počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením by se měl do roku 2030 snížit alespoň o 15 milionů⁽¹⁴⁾. Uvedené hlavní cíle pro rok 2030 uvítali jak vedoucí představitelé Unie v Portském prohlášení ze dne 8. května 2021 na neformálním zasedání hlav států a předsedů vlád, tak i Evropská rada ve svých závěrech z 24. a 25. června 2021.
- (9) Při zavedení vhodných doprovodných politik⁽¹⁵⁾ by se díky ekologické transformaci mohl celkově vytvořit v Unii do roku 2030 přibližně 1 milion dalších kvalitních pracovních míst⁽¹⁶⁾ a do roku 2050 pak další 2 miliony⁽¹⁷⁾ v odvětvích, jako je stavebnictví, informační a komunikační technologie (dále jen ‚IKT‘) či obnovitelná energie, a zároveň by bylo možné zmírnit dlouhodobý úbytek pracovních míst pro pracovníky se střední kvalifikací, k němuž dochází v důsledku automatizace a digitalizace. Pokud však ekologická transformace nebude podpořena vhodným souborem politik, mohla by podle pesimistického scénáře v Unii způsobit pokles HDP až o 0,39 % a ztrátu pracovních míst až o 0,26 %⁽¹⁸⁾.
- (10) Dopady ekologické transformace na podnikání a zaměstnanost se budou lišit podle odvětví, povolání, regionů a zemí, což přinese změny pracovních míst v rámci odvětví a průmyslových ekosystémů, jakož i rozsáhlé přerozdělení pracovních sil mezi nimi⁽¹⁹⁾. Restrukturalizace a přizpůsobení dotčených společností, odvětví a ekosystémů vyžadují rozvoj nových obchodních modelů a rozsáhlé přerozdělení pracovních sil napříč odvětvími a regiony. Ztráta pracovních míst se očekává například v některých těžebních činnostech nebo u výroby energie z fosilních paliv a také v částech automobilového průmyslu. Nové pracovní příležitosti se naopak očekávají v souvislosti s činnostmi zaměřenými na zachování oběhové hodnoty, jakož i v souvislosti s udržitelnou dopravou a výrobou energie. Členské státy by proto měly ve spolupráci se sociálními partnery nebo místními a regionálními orgány a zúčastněnými stranami uplatňovat podrobný přístup zaměřený na jednotlivé dotčené regiony a ekosystémy.

⁽¹¹⁾ Evropský pilíř sociálních práv, který byl vyhlášen a podepsán Radou, Evropským parlamentem a Komisí na summitu v Göteborgu v listopadu 2017, je vodítkem Unie na cestě k silné sociální Evropě.

⁽¹²⁾ V zájmu dosažení tohoto celkového cíle musí Evropa usilovat o snížení rozdílu v zaměstnanosti žen a mužů ve srovnání s rokem 2019 alespoň o polovinu; snížit podíl mladých lidí ve věku 15–29 let, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), na 9 % a zvýšit poskytování formálního předškolního vzdělávání a péče.

⁽¹³⁾ Konkrétně by alespoň 80 % osob ve věku 16–74 let mělo mít základní digitální dovednosti, mělo by se dále snižovat předčasné ukončování školní docházky a měla by se zvýšit účast na vyšším sekundárním vzdělávání.

⁽¹⁴⁾ Z 15 milionů osob, které se mají vymanit z chudoby nebo sociálního vyloučení, by mělo být nejméně 5 milionů dětí.

⁽¹⁵⁾ Sdělení Komise ze dne 14. července 2021 nazvané ‚Fit for 55‘: plnění klimatického cíle EU pro rok 2030 na cestě ke klimatické neutralitě, COM(2021) 550 final.

⁽¹⁶⁾ Pracovní dokument útvarů Komise, Posouzení dopadů doprovázející sdělení ‚Zvýšení cílů Evropy v oblasti klimatu do roku 2030 – Investice do klimaticky neutrální budoucnosti ve prospěch našich občanů‘, SWD(2020) 176 final. Projekce vycházející ze scénáře E-QUEST využívajícího scénář ‚nižšího zdanění práce s nízkou kvalifikací‘

⁽¹⁷⁾ Evropská komise (2019), ‚Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe, Employment and Social Developments in Europe 2019‘ (Udržitelný růst pro všechny: možnosti pro budoucnost sociální Evropy, Vývoj zaměstnanosti a sociální situace v Evropě 2019), 4. července 2019. Na základě hloubkové analýzy na podporu sdělení Komise COM(2018) 773

⁽¹⁸⁾ SWD(2020) 176 final.

⁽¹⁹⁾ SWD(2020) 176 final.

- (11) Vytvářením kvalitních pracovních příležitostí pro každého a souběžným přijímáním opatření ke zmírňování energetické a dopravní chudoby a jejich předcházení může ekologická transformace přispět ke zvýšení příjmů a k celkovému snížení nerovnosti a chudoby ⁽²⁰⁾. Může tak pomoci řešit již existující sociálně-ekonomické nerovnosti a sociální vyloučení, zlepšovat zdraví a životní podmínky a podporovat rovnost, včetně genderové rovnosti. Zvláštní pozornost by měla být věnována určitým skupinám obyvatelstva, zejména těm, které se již nacházejí ve zranitelném postavení. Sem se řadí zejména domácnosti s nízkými a nižšími středními příjmy, které vynakládají vysoký podíl svých příjmů na základní služby, jako jsou energie, doprava a bydlení, jakož i mikropodniky a malé a střední podniky. Výsledky modelování ukazují, že to, zda jsou ekologické daně progresivní nebo regresivní, bude z velké části záviset na koncepci nástrojů, včetně například míry, do jaké je snížení daně z příjmu, popř. do jaké jsou jiné možnosti recyklace příjmů zaměřeny na osoby s nižšími příjmy ⁽²¹⁾.
- (12) Činnosti oběhového hospodářství zaměřené na uchovávání hodnoty, včetně obchodních modelů založených na opravách, opětovném použití, repasování a servitizaci, mohou podpořit cenově dostupný a udržitelný přístup ke zboží a službám. Vytvářejí rovněž pracovní místa a příležitosti pro pracovníky s různými úrovněmi dovedností, včetně žen, osob se zdravotním postižením a skupin ve zranitelném postavení, přičemž v těchto oblastech působí subjekty sociální ekonomiky. Prosazováním oběhivosti výrobků výrazně snižují emise uhlíku, neboť vytvářejí pracovní místa tam, kde je třeba produkty opravovat, renovovat nebo sdílet.
- (13) Podle nejnovějších dostupných údajů ve statistikách EU o příjmu a životních podmínkách za období 2019/2020 postihla energetická chudoba přibližně 8 % obyvatelstva Unie, tj. více než 35 milionů osob, které nebyly schopny dostatečně vytápět své domovy, přičemž mezi jednotlivými členskými státy a příjmovými skupinami existovaly značné rozdíly ⁽²²⁾. Celkově Středisko pro sledování energetické chudoby na základě kombinace ukazatelů odhaduje, že energetickou chudobou trpí více než 50 milionů domácností v Unii ⁽²³⁾. Energetická chudoba, která je důsledkem kombinace nízkých příjmů, vysokého podílu disponibilních příjmů vynaložených na energie a nízké energetické účinnosti, představuje pro Unii již nějakou dobu velkou výzvu. Riziko energetické chudoby navíc zvyšují vysoké a kolísavé ceny energie, které jsou způsobeny řadou faktorů, včetně faktorů souvisejících s válečnou agresí Ruska vůči Ukrajině a následnou politickou reakcí Unie. Tato forma chudoby postihuje nejen domácnosti s nízkými příjmy, ale v mnoha členských státech rovněž domácnosti s nižšími středními příjmy.

Náchylnější k energetické chudobě a jejím dopadům jsou rovněž domácnosti s nadprůměrnými energetickými potřebami, mezi něž patří rodiny s dětmi, včetně rodin s jedním rodičem, osoby se zdravotním postižením a starší osoby ⁽²⁴⁾. Energetickou chudobou jsou obzvláště postiženy také ženy, a zejména samoživitelky a starší ženy ⁽²⁵⁾. Kromě energetické chudoby se stále více uznává pojem dopravní chudoby v případech, kdy některé kategorie obyvatelstva nejsou schopny dosáhnout společensky a materiálně nezbytné úrovně dopravních služeb. Bez vhodných doprovodných opatření ke zmírnění energetické a dopravní chudoby a předcházení jim, hrozí vystupňování těchto forem chudoby zejména v důsledku internalizace nákladů na emise v tvorbě cen nebo v důsledku nákladů na přizpůsobení se účinnějším alternativám s nižšími emisemi.

⁽²⁰⁾ Evropská komise (2019), „Sustainable growth for all: choices for the future of Social Europe, Employment and Social Developments in Europe 2019“ (*Udržitelný růst pro všechny: možnosti pro budoucnost sociální Evropy, Vývoj zaměstnanosti a sociální situace v Evropě 2019*), kapitola 5, 4. července 2019, a Evropská komise (2020), „Leaving no one behind and striving for more: fairness and solidarity in the European social market economy“ (*Nikoho neopomenout a snažit se o víc: spravedlnost a solidarita v evropském sociálně tržním hospodářství*), Vývoj zaměstnanosti a sociální situace v Evropě v roce 2020, kapitola 4.2.2, 15. září 2020. Celková chudoba se v této souvislosti měří pomocí dohodnutého ukazatele míry ohrožení chudobou v souladu s ukazateli srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů a souvisejícím hlavním cílem pro rok 2030 v rámci akčního plánu pro evropský pilíř sociálních práv.

⁽²¹⁾ IEEP (2021), Green taxation and other economic instruments: internalising environmental costs to make the polluter pay (*Ekologické zdanění a další ekonomické nástroje: internalizace environmentálních nákladů s cílem zajistit, aby znečišťovatel platil*).

⁽²²⁾ Kromě toho má až 6,2 % občanů Unie, tj. více než 27 milionů osob, nedoplatky za služby.

⁽²³⁾ Evropská komise, EPOV Annual Report: Addressing Energy Poverty in the European Union: State of Play and Action (*Výroční zpráva Střediska pro sledování energetické chudoby: Řešení energetické chudoby v Evropské unii: aktuální stav a opatření*), 2019, s. 6.

⁽²⁴⁾ Viz zpráva ze semináře na téma „Energetická chudoba“ uspořádaného dne 9. listopadu 2016 pro Výbor EP pro průmysl, výzkum a energetiku (ITRE).

⁽²⁵⁾ Viz Gender perspective on access to energy in the EU (europa.eu) (*Hledisko rovnosti žen a mužů při přístupu k energii v EU*), Gender and energy (Gender a energetika) | Evropský institut pro rovnost žen a mužů (europa.eu), GFE-Gender-Issues-Note-Session-6.2.pdf (oecd.org).

- (14) Zásady sociální spravedlnosti, soudržnosti a solidarity jsou pevně zakotveny v koncepci relevantních rámců v oblasti klimatu, energetiky a životního prostředí na úrovni Unie, mimo jiné prostřednictvím zásady ‚znečišťovatel platí‘ a úsilí sdíleného mezi členskými státy, jakož i v částečném přerozdělování emisních povolenek systému EU ETS za účelem solidarity, růstu a propojení v rámci Unie a jejich využití pro Modernizační fond, který přispívá k významným investičním potřebám členských států s nižšími příjmy na modernizaci jejich energetických systémů. Rámec právních předpisů Unie v oblasti energetické politiky mimoto poskytuje členským státům nástroje k zajištění ochrany zákazníků v domácnostech, které trpí energetickou chudobou nebo jsou zranitelné, a zároveň zabráňuje narušování trhu. Ačkoli uvedené nástroje pomáhají usnadnit ekologickou transformaci, mají zároveň poskytnout prostředky k zajištění nezbytné ochrany v obecnější rovině, jak ukazuje například sdělení Komise ze dne 13. října 2021 nazvané ‚Řešení nárůstu cen energie: soubor opatření a podpor‘ a plán REPowerEU.
- (15) Členské státy mají k dispozici celou řadu nástrojů, jak nastinit a koordinovat svá opatření pro spravedlivou transformaci. Ve vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu vypracovaných v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ⁽²⁶⁾ by se měl vyhodnotit počet domácností trpících energetickou chudobou a měla by se nastinit opatření potřebná k řešení sociálních a územních dopadů transformace energetiky. V plánech spravedlivé územní transformace vypracovaných v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1056 ⁽²⁷⁾ by měla být určena území, která jsou způsobilá do roku 2027 pro podporu z Fondu pro spravedlivou transformaci. V národních plánech pro oživení a odolnost financovaných z nástroje NextGenerationEU a vypracovaných v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ⁽²⁸⁾ se stanoví reformy a investice na podporu ekologické transformace, inkluzivního růstu, sociální a územní soudržnosti, odolnosti a vyhlídek pro příští generaci s horizontem provedení do roku 2026. Některá opatření pro spravedlivou transformaci jsou prováděna rovněž v rámci jiných programů a iniciativ, zejména fondů politiky soudržnosti.
- (16) V návaznosti na zásady a politiky Zelené dohody pro Evropu, a zejména na evropský pilíř sociálních práv, existuje prostor pro komplexní zlepšení koncepce politik napříč odvětvími a zajištění soudržnosti vynakládání prostředků, a to jak na úrovni Unie, tak na vnitrostátní úrovni. I když Komise ve svém sdělení ze dne 17. září 2020 nazvaném ‚Celounijní posouzení integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu. Prosazování zelené transformace a podpora hospodářského oživení prostřednictvím integrovaného plánování v oblasti energetiky a klimatu‘ uznala, že tyto plány obsahují některé ukazatele a politiky týkající se energetické chudoby, dospěla k závěru, že uvedené plány někdy nestanovují jasné priority financování potřebného pro spravedlivou transformaci či pro změny kvalifikace a prohlubování dovedností či podporu přizpůsobení trhu práce. Plány spravedlivé územní transformace by se měly zaměřit na vybraná území, a proto se od nich neočekává, že by stanovovaly celkovou strategii a politiky pro spravedlivou transformaci na vnitrostátní úrovni. Zatímco jimi podpořené reformy a investice, jež pomáhají financovat, jsou koncipovány tak, aby měly trvalý dopad, plány spravedlivé územní transformace i plány pro oživení a odolnost jsou časově omezené.
- (17) Spravedlivý přechod ke klimatické neutralitě v Unii do roku 2050 zajistí, aby nebyl nikdo opomenut, zejména nesmí být opomenuti pracovníci a domácnosti nejvíce zasažené ekologickou transformací, především pak ti, kteří se již nyní nacházejí ve zranitelném postavení. Za tímto účelem by členské státy měly v souladu s obsahem tohoto doporučení zavést komplexní balíčky politických opatření ⁽²⁹⁾, posílit průřezové prvky, které podporují spravedlivou ekologickou transformaci, a optimálně využívat veřejné a soukromé financování. Balíčky politických opatření by měly zohledňovat osoby a domácnosti, které jsou nejvíce zasaženy ekologickou transformací, zejména ztrátou pracovních míst, ale také změnou pracovních podmínek nebo novými požadavky na pracovní pozice, jakož i ty, které jsou vystaveny nepříznivým dopadům na disponibilní příjmy, výdaje a přístup k základním službám. V rámci nejvíce zasažených skupin by balíčky politických opatření měly zohledňovat zejména – nikoli však výlučně – osoby a domácnosti ve zranitelném postavení, totiž osoby nejvíce vzdálené trhu práce, například z důvodu jejich

⁽²⁶⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1999 ze dne 11. prosince 2018 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, směrnice Evropského parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU a 2013/30/EU, směrnice Rady 2009/119/ES a (EU) 2015/652 a zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013 (Text s významem pro EHP) (Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 1).

⁽²⁷⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1056 ze dne 24. června 2021, kterým se zřizuje Fond pro spravedlivou transformaci (Úř. věst. L 231, 30.6.2021, s. 1).

⁽²⁸⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17).

⁽²⁹⁾ Zejména roční strategie pro udržitelný růst za roky 2021 a 2022, doporučení pro eurozónu na rok 2021 a doporučení pro jednotlivé země.

dovedností, územně specifických podmínek na trhu práce nebo jiných charakteristik, jako je pohlaví, rasový nebo etnický původ, náboženské vyznání nebo přesvědčení, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientace. Mezi osoby a domácnosti ve zranitelném postavení mohou mimoto patřit osoby postižené chudobou nebo energetickou chudobou, popř. osoby jí ohrožené, osoby, které se potýkají s překážkami mobility nebo jsou nadměrně zatíženy náklady na bydlení, včetně rodin s jedním rodičem, což jsou častěji ženy než muži. Balíčky politických opatření by měly být přizpůsobeny místním podmínkám a měly by zohledňovat potřeby nejzranitelnějších a nejdlejších částí Unie, včetně nejvzdálenějších regionů a ostrovů.

- (18) Aktivní podpora kvalitního zaměstnávání by se měla zaměřit na pomoc pracovníkům, uchazečům o zaměstnání, osobám, které nejsou zaměstnané ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), a osobám samostatně výdělečně činným, které jsou nejvíce zasaženy zelenou transformací. Zejména nedostatečně zastoupené osoby, jako jsou ženy, pracovníci s nízkou kvalifikací, osoby se zdravotním postižením, starší osoby nebo osoby s relativně nízkou schopností přizpůsobit se změnám na trhu práce, potřebují podporu za účelem zlepšení zaměstnatelnosti a při hledání zaměstnání, a to v souladu s doporučením Komise (EU) 2021/402⁽³⁰⁾. Na základě předchozích politických pokynů, zejména doporučení a rozhodnutí Rady (EU) 2020/1512⁽³¹⁾ a (EU) 2021/1868⁽³²⁾ by tedy balíčky politických opatření měly zahrnovat opatření uzpůsobená na míru, která by se zaměřila na pobídky k zaměstnávání a přechodu na jinou práci, na podporu podnikání, zejména pro ženy nebo osoby se zdravotním postižením, jakož i opatření pro vytváření kvalitních pracovních míst, především pro mikropodniky, malé a střední podniky a v nejvíce zasažených územích. Tato opatření v kombinaci s odpovídající podporou Unie mohou být rovněž užitečným nástrojem při řešení výzev na trhu práce, jako jsou výzvy vyplývající z přílivu ukrajinských uprchlíků, zejména v nejvíce zasažených členských státech. Měla by rovněž přispívat k účinnému provádění a prosazování stávajících pravidel týkajících se pracovních podmínek a podporovat společensky odpovědnou restrukturalizaci v souladu se stávajícími pravidly a normami. Zásadní úlohu hrají sociální partneři, kteří by měli prostřednictvím dialogu přispět k řešení dopadů obtížných aspektů ekologické transformace na zaměstnanost a sociální oblast.
- (19) Přístup ke kvalitnímu a inkluzivnímu vzdělávání, odborné přípravě a celoživotnímu učení pro všechny je zásadní pro zajištění toho, aby měla pracovní síla dovednosti potřebné k uskutečnění zelené transformace. Aspekty spravedlivé transformace by proto měly být začleněny do koncipování a provádění národních strategií v oblasti dovedností, přičemž by se měly zohlednit návrhy Komise předložené v Evropské agendě dovedností⁽³³⁾ a v nové aktualizované průmyslové strategii EU⁽³⁴⁾. Zásadní vliv budou mít rovněž partnerství v rámci Paktu pro dovednosti. Aktuální poznatky a prognózy týkající se trhu práce a dovedností získané mimo jiné na regionální, odvětvové a profesní úrovni umožňují určit a předpovědět příslušné potřeby v oblasti dovedností specifických pro jednotlivá povolání a průřezových dovedností a mohou posloužit i jako základ pro přizpůsobení učebních osnov, aby odpovídaly dovednostem potřebným pro ekologickou transformaci. V souladu s doporučením Rady 2020/C 417/01⁽³⁵⁾ by odborné vzdělávání a příprava měly mladé lidi a dospělé, zejména ženy a osoby s nízkou kvalifikací, vybavit dovednostmi potřebnými ke zvládnutí zelené transformace.

Učňovská příprava a placené stáže, včetně těch s důrazem na odbornou přípravu, určené především pro mladé lidi přispívají k přechodu na trhu práce, zejména směrem k činnostem napomáhajícím dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí, a do odvětví, která se obzvlášť potýkají s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků. Aby se naplnily potřeby v oblasti prohlubování dovedností a změn kvalifikace, je třeba podporovat větší zapojení dospělých do celoživotního učení mimo jiné tím, že se jednotlivcům umožní vyhledávat odbornou přípravu přizpůsobenou jejich potřebám, a případně prostřednictvím krátkých a kvalitních kurzů dovedností pro ekologickou transformaci, přičemž se zohlední doporučení Rady ze dne 16. června 2022⁽³⁶⁾, jehož cílem je usnadnit hodnocení a uznávání výsledků těchto kurzů.

⁽³⁰⁾ Doporučení Komise (EU) 2021/402 ze dne 4. března 2021 o účinné aktivní podpoře zaměstnanosti po krizi COVID-19 (EASE) (Úř. věst. L 80, 8.3.2021, s. 1).

⁽³¹⁾ Rozhodnutí Rady (EU) 2020/1512 ze dne 13. října 2020 o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států (Úř. věst. L 344, 19.10.2020, s. 22).

⁽³²⁾ Rozhodnutí Rady (EU) 2021/1868 ze dne 15. října 2021 o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států (Úř. věst. L 379, 26.10.2021, s. 1).

⁽³³⁾ Sdělení Komise ze dne 1. července 2020 nazvané „Evropská agenda dovedností pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost“.

⁽³⁴⁾ Sdělení Komise ze dne 5. května 2021 nazvané „Aktualizace nové průmyslové strategie 2020: Budování silnějšího jednotného trhu pro oživení Evropy“.

⁽³⁵⁾ Doporučení Rady 2020/C 417/01 ze dne 24. listopadu 2020 o odborném vzdělávání a přípravě pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost (Úř. věst. C 417, 2.12.2020, s. 1).

⁽³⁶⁾ Doporučení Rady ze dne 16. června 2022 o evropském přístupu k mikrocertifikátům pro celoživotní učení a zaměstnatelnost (Viz strana 10 v tomto čísle Úředního věstníku).

- (20) Mělo by být přezkoumáno složení systémů daní a dávek a systémů sociální ochrany s ohledem na specifické potřeby vyplývající ze zelené transformace, přičemž by měla být zohledněna i zásada „znečišťovatel platí“ a potřeba, aby doprovodné politiky nezaváděly dotace na spotřebu fosilních paliv, neomezovaly spotřebitele na využití konkrétní technologie, nesnižovaly pobídky k renovaci budov, nahrazování systémů tepelné energie a nesnižovaly pobídky u obecných opatření v oblasti energetické účinnosti. Podporu nejzranitelnějších domácností a pracovníků nejvíce zasažených ekologickou transformací lze zajistit kombinací různých politik. V závislosti na vnitrostátní a individuální situaci by mohla zahrnovat například přesun daňové zátěže z oblasti práce směrem k cílům v oblasti klimatu a životního prostředí, jak se uvádí v návrhu revize směrnice o zdanění energií ⁽³⁷⁾, přezkum systémů pro případ nezaměstnanosti nebo v případě potřeby dočasnou a cílenou přímou podporu příjmů. Je možné přezkoumat systémy sociální ochrany, včetně politik sociálního začleňování, a případně je upravit s ohledem na zelenou transformaci, zejména s cílem zajistit jistotu příjmu, především při plynulém přechodu z jednoho zaměstnání do druhého, a poskytovat odpovídající sociální, zdravotní a pečovatelské služby prostřednictvím vhodné sociální infrastruktury, zejména na nejvíce zasažených územích (např. ve venkovských a odlehlých oblastech, jako jsou nejvzdálenější regiony), aby se zabránilo sociálnímu vyloučení, a řešit zdravotní rizika. S cílem předcházet sociálnímu vyloučení dětí a bojovat proti němu jsou investice do sociální infrastruktury pro děti zaměřeny na zajištění přístupu dětí v nouzi ke klíčovým službám, jak je stanoveno v doporučení Rady (EU) 2021/1004 ⁽³⁸⁾.
- (21) V zájmu vybudování fyzické a finanční odolnosti vůči nezvratným dopadům změny klimatu inkluzivním způsobem je třeba podporovat řešení zaměřená na zlepšení informovanosti o rizicích, snižování rizik a jejich přenos, zejména zvýšením dostupnosti pojištění a investicemi do řízení rizik katastrof a přizpůsobování se změně klimatu s cílem omezit její fyzické dopady, a tím snížit ztráty a odstranit nedostatky v oblasti ochrany klimatu, přičemž je třeba zohlednit mikropodniky, malé a střední podniky, jakož i venkovské a odlehlé oblasti, jako jsou nejvzdálenější regiony a ostrovy. Mělo by být posíleno řízení rizik katastrof zahrnující systémy civilní ochrany na unijní a vnitrostátní úrovni, aby bylo možné lépe předcházet otřesům souvisejícím s klimatem, připravit se a reagovat na ně.
- (22) Každý má právo na přístup ke kvalitním základním službám, včetně energií, dopravy, vody, sanitace, finančních služeb a digitálních komunikací, přičemž osobám v nouzi by měla být k dispozici pomoc pro zajištění rovného přístupu k těmto službám ⁽³⁹⁾. Osobám v nouzi by rovněž měl být poskytnut přístup k sociálnímu bydlení nebo k pomoci v oblasti bydlení dobré kvality ⁽⁴⁰⁾. Kromě toho mohou mít z uplatňování zásady „energetická účinnost v první řadě“ prospěch domácnosti s nízkými a středními příjmy, zranitelní zákazníci, včetně konečných uživatelů, osoby trpící nebo ohrožené energetickou chudobou a osoby žijící v sociálním bydlení. Kromě ochrany a posílení postavení spotřebitelů energií je třeba přijmout konkrétní opatření k prevenci a řešení základních příčin energetické chudoby, která zahrnují zejména podporu investic zaměřených na zvýšení energetické účinnosti, především v oblasti sociálního bydlení. Navrhované aktualizace směrnice o energetické účinnosti ⁽⁴¹⁾ a směrnice o energetické náročnosti budov ⁽⁴²⁾ přijaté dne 14. prosince 2021 mají rovněž řešit hlavní neekonomické překážky renovací, jako je rozdílná motivace, včetně nastavení vztahů mezi vlastníky a nájemci, a struktury spoluvlastnictví. V této souvislosti je třeba věnovat zvláštní pozornost ženám a konkrétním skupinám, které jsou více ohroženy energetickou chudobou, jako jsou osoby se zdravotním postižením, rodiče samoživitelé, starší osoby, děti a osoby náležející k rasovým či etnickým menšinám.

Již existující a nově se objevující problémy v oblasti mobility lze řešit prostřednictvím podpůrných opatření a rozvojem nezbytné infrastruktury, jako je veřejná doprava. Cenová dostupnost, přístupnost a bezpečnost udržitelné mobility a různých druhů dopravy, včetně soukromé a veřejné dopravy, jsou klíčem k zajištění toho, aby měli z ekologické transformace prospěch všichni a byli její součástí. V této souvislosti hraje významnou úlohu městská mobilita, což odráží i sdělení Komise ze dne 14. prosince 2021 nazvané „Nový rámec EU pro městskou mobilitu“.

⁽³⁷⁾ Takový posun v oblasti zdaňování energetických produktů a elektřiny v zájmu dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí je obsažen v návrhu směrnice Rady, kterou se mění struktura rámcových předpisů Unie o zdanění energetických produktů a elektřiny (přepracované znění), COM(2021) 563 final.

⁽³⁸⁾ Doporučení Rady (EU) 2021/1004 ze dne 14. června 2021, kterým se zavádí evropská záruka pro děti (Úř. věst. L 223, 22.6.2021, s. 14).

⁽³⁹⁾ „Evropský pilíř sociálních práv“ slavnostně vyhlášený Evropským parlamentem, Radou a Komisí dne 17. listopadu 2017, zásada 20.

⁽⁴⁰⁾ „Evropský pilíř sociálních práv“ slavnostně vyhlášený Evropským parlamentem, Radou a Komisí dne 17. listopadu 2017, zásada 19 písm. a).

⁽⁴¹⁾ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické účinnosti (přepracované znění), COM (2021) 558 final.

⁽⁴²⁾ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické účinnosti (přepracované znění), COM (2021) 802 final.

- (23) Celospolečenský přístup ke spravedlivé transformaci by měl podpořit politická opatření na základě koordinace tvorby politik a posílení operačních kapacit na všech úrovních a ve všech příslušných oblastech politiky. Měl by se rovněž opírat o aktivní úlohu regionálním a místním orgánům, zapojení sociálních partnerů na všech úrovních a ve všech fázích, jakož i účinné a smysluplné zapojení občanské společnosti a zúčastněných stran. Taková koordinace a zapojení by mohly zajistit, aby byly zásady Zelené dohody pro Evropu týkající se spravedlnosti a solidarity od počátku začleněny do tvorby, provádění a monitorování politik, což by poskytlo základ pro širokou a dlouhodobou podporu inkluzivních politik podporujících ekologickou transformaci.
- (24) Pro zavedení řádné sociální politiky a politiky trhu práce, které zajistí spravedlivou a inkluzivní transformaci, mají klíčový význam přesvědčivé faktické podklady. Za tímto účelem se prostřednictvím postupné harmonizace a jednotnosti definic, pojmů, klasifikací a metodik, zejména na základě doporučení Komise (EU) 2020/1563 ⁽⁴³⁾, usiluje o usnadnění posuzování a srovnatelnosti příslušných výstupů. Ke znalostní základně, z níž lze poté vycházet při politické i veřejné diskusi, přispívají rovněž další opatření v oblasti výzkumu a inovací. Výměna informací s veřejností v celé její rozmanitosti a s klíčovými zúčastněnými stranami, například o výsledcích hodnocení, prognózování a monitorování, může vedle toho přispět k tvorbě politik a angažovanosti.
- (25) Vhodné podrobné a vysoce kvalitní údaje a ukazatele roztržiděné podle pohlaví jsou zapotřebí zejména k posouzení dopadů politik v oblasti změny klimatu na zaměstnanost a sociální oblast, jakož i jejich distribučního dopadu. Tyto údaje a ukazatele nejsou v současné době plně k dispozici. Ačkoli bylo dosaženo určitého pokroku v oblasti měření energetické chudoby, mohly by být v souladu s vnitrostátními podmínkami vypracovány například ukazatele pro posuzování dopravní chudoby. Monitorování a hodnocení lze posílit řadou opatření zaměřených na ukazatele, srovnávací přehledy, jakož i na pilotní projekty malého rozsahu a experimentování s politikami. Opatření by měla vycházet nebo čerpat ze stávajících srovnávacích přehledů, jako je srovnávací přehled sociálních ukazatelů a přehled ukazatelů Zelené dohody pro Evropu, které obsahují relevantní informace o konkrétních aspektech politik spravedlivé transformace.
- (26) Vzhledem ke značným investicím, které si zelená transformace vyžádá, je obzvláště důležité zajistit optimální a účinné využívání veřejných a soukromých finančních prostředků a mobilizaci všech dostupných zdrojů a jejich účinné použití. Na úrovni Unie jsou příslušná opatření podporována z rozpočtu Unie a nástroje NextGenerationEU. Budou prováděna v rámci Nástroje pro oživení a odolnost, mechanismu pro spravedlivou transformaci, včetně Fondu pro spravedlivou transformaci (FST), Evropského sociálního fondu plus (ESF+), Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERFR), Fondu soudržnosti, pomoci při oživení pro soudržnost a území Evropy (REACT-EU), programu ERASMUS+ a Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci na pomoc propuštěným pracovníkům (EFG), programu LIFE, programu Horizont Evropa, Modernizačního fondu a Inovačního fondu ⁽⁴⁴⁾ a fondů v rámci společné zemědělské politiky (SZP). Kromě toho Komise podporuje členské státy prostřednictvím Nástroje pro technickou podporu tím, že jim poskytuje technické odborné znalosti přizpůsobené konkrétním potřebám pro navrhování a provádění reforem včetně těch, které podporují spravedlivý přechod k uhlíkové neutralitě.
- (27) Evropský semestr je rámcem Unie pro koordinaci hospodářské politiky a politiky zaměstnanosti. Tuto úlohu bude plnit i nadále ve fázi oživení a při prosazování ekologické a digitální transformace, jež se opírá o čtyři rozměry konkurenceschopné udržitelnosti, přičemž bude podporovat plnění cílů udržitelného rozvoje. V rámci evropského semestru bude Komise pečlivě sledovat socioekonomické výsledky a dopady a v případě potřeby navrhne cílená doporučení pro jednotlivé země s cílem zajistit, aby nikdo nezůstal opomenut. Prioritou bude doplňkovost s opatřeními podporovanými v rámci Nástroje pro oživení a odolnost. Monitorování tohoto doporučení bude proto probíhat dle potřeby v kontextu evropského semestru, mimo jiné v rámci relevantních výborů podle jejich příslušných oblastí působnosti, na základě odpovídajících posouzení, hodnocení dopadů politik a stavu provádění pokynů uvedených v tomto doporučení. Mechanismus sledování nepřinese členským státům zbytečnou administrativní zátěž.

⁽⁴³⁾ Doporučení Komise (EU) 2020/1563 ze dne 14. října 2020 týkající se energetické chudoby (Úř. věst. L 357, 27.10.2020, s. 35).

⁽⁴⁴⁾ Mimo rozpočet Unie a program NextGenerationEU.

- (28) Kromě toho by členské státy měly z tohoto doporučení vycházet při návrhu svých vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu v roce 2023 a jejich konečné aktualizaci v roce 2024 v souladu s článkem 14 nařízení (EU) 2018/1999 a zvážit začlenění posouzení dopadů na oblast zaměstnanosti, sociálních a distribučních vlivů a aspektů spravedlivé transformace do všech pěti rozměrů energetické unie a dále posílit politická opatření k řešení těchto dopadů se zvláštním zaměřením na energetickou chudobu.
- (29) Monitorování provádění tohoto doporučení může dále vycházet ze stávajících poznatků v kontextu zavedených procesů mnohostranného dohledu, například v rámci evropského semestru. Rada nebo Komise mohou příslušně v souladu s články 150 a 160 Smlouvy o fungování Evropské unie a ve spolupráci s dalšími příslušnými výbory, zejména s Výborem pro hospodářskou politiku, požádat Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu, aby v rámci svých příslušných pravomocí posoudily provádění tohoto doporučení na základě náležitého podávání zpráv Komise a dalších nástrojů mnohostranného dohledu. V této souvislosti Komise rovněž pracuje na zlepšení dostupnosti údajů, rozčleněných podle pohlaví, na aktualizaci a používání stávajících rámců a metodických pokynů, mimo jiné pro měření energetické a dopravní chudoby a nerovností v oblasti životního prostředí a pro hodnocení účinnosti a skutečného dopadu politických opatření,

PŘIJALA TOTO DOPORUČENÍ:

CÍL

- 1) Cílem tohoto doporučení je v souladu se zásadami Zelené dohody pro Evropu a evropského pilíře sociálních práv zajistit, aby přechod Unie na klimaticky neutrální a environmentálně udržitelné hospodářství do roku 2050 byl spravedlivý a nikoho neopomenul.
- 2) Členské státy se za tímto účelem vyzývají, aby přijaly a v úzké spolupráci s případnými sociálními partnery provedly komplexní a soudržné balíčky politických opatření, které se budou zabývat otázkami zaměstnanosti a sociálními aspekty, s cílem podpořit spravedlivou transformaci napříč všemi politikami, zejména v oblasti klimatu, energetiky a životního prostředí, jakož i optimálně využívat veřejné a soukromé financování.

DEFINICE

- 3) Pro účely tohoto doporučení se rozumí:
 - a) „zelenou transformací“ transformace hospodářství a společnosti Unie směrem k dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí, a to především prostřednictvím politik a investic v souladu s evropským právním rámcem pro klima, který stanoví povinnost dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050, se Zelenou dohodou pro Evropu a mezinárodními závazky, včetně Pařížské dohody, dalších mnohostranných environmentálních dohod a cílů udržitelného rozvoje;
 - b) „cíli v oblasti klimatu a životního prostředí“ šest cílů stanovených v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ⁽⁴⁵⁾, a sice: zmírňování změny klimatu; přizpůsobování se změně klimatu; udržitelné využívání a ochrana vodních a mořských zdrojů; přechod na oběhové hospodářství; prevence a omezování znečištění; ochrana a obnova biologické rozmanitosti a ekosystémů;
 - c) „osobami a domácnostmi nejvíce zasaženými ekologickou transformací“ osoby a domácnosti, jejichž účinný přístup ke kvalitnímu zaměstnání, včetně samostatné výdělečné činnosti, nebo ke vzdělávání a odborné přípravě nebo k důstojné životní úrovni a základním službám je nebo může být v přímém či nepřímém důsledku ekologické transformace významně omezen;

⁽⁴⁵⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ze dne 18. června 2020 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a o změně nařízení (EU) 2019/2088 (Úř. věst. L 198, 22.6.2020, s. 13) („nařízení o taxonomii“) stanoví společný klasifikační systém pro udržitelné hospodářské činnosti.

- d) „osobami a domácnostmi ve zranitelném postavení“ osoby a domácnosti, které nezávisle na ekologické transformaci čelí nebo mohou čelit omezenému přístupu ke kvalitnímu zaměstnání, včetně samostatné výdělečné činnosti, nebo ke vzdělávání a odborné přípravě nebo k důstojné životní úrovni a základním službám, což s sebou nese nízkou schopnost přizpůsobit se důsledkům ekologické transformace;
- e) „mikropodniky, malými a středními podniky“ podniky, které zaměstnávají méně než 250 osob, včetně osob samostatně výdělečně činných, a jejichž roční obrat nepřesahuje 50 milionů EUR nebo jejichž bilanční suma roční rozvahy nepřesahuje 43 milionů EUR, na základě výpočtu v souladu s články 3 až 6 přílohy I nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ⁽⁴⁶⁾;
- f) „energetickou chudobou“ „nedostatečný přístup domácnosti k základním energetickým službám, které podporují důstojnou životní úroveň a zdraví, včetně přiměřeného tepla, chlazení, osvětlení a energie k napájení spotřebičů, a to v příslušném vnitrostátním kontextu a kontextu stávající sociální politiky a dalších příslušných politik“ ⁽⁴⁷⁾. Definice „energetické chudoby“ uvedená v tomto doporučení bude použita, pokud směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ⁽⁴⁸⁾, případně v pozměněném nebo nahrazeném znění na základě návrhu Komise ze dne 14. července 2021 ⁽⁴⁹⁾, nebude obsahovat jinou definici tohoto pojmu – v takovém případě se pro účely tohoto doporučení použije posledně uvedená definice;
- g) „základními službami“ kvalitní služby, včetně vody, sanitace, energií, dopravy a mobility, finančních služeb a digitálních komunikací; osobám v nouzi by měla být k dispozici pomoc pro přístup k těmto službám v souladu se zásadou 20 evropského pilíře sociálních práv, včetně příležitostí k úsporám nákladů mimo jiné prostřednictvím služeb opětovného použití, oprav, darování a sdílení;
- h) „balíčkem politických opatření“ komplexní a soudržný soubor politických opatření, který integruje politiky v oblasti zaměstnanosti, dovedností a sociální politiky s politikami v oblasti klimatu, energetiky, dopravy, životního prostředí a dalšími politikami souvisejícími s ekologickou transformací, a to prostřednictvím dobře koordinovaného meziodvětvového přístupu založeného na jedné nebo několika národních strategiích nebo akčních plánech, případně s využitím mechanismů koordinace a správy věcí veřejných na unijní a vnitrostátní úrovni.

BALÍČKY POLITICKÝCH OPATŘENÍ PRO SPRÁVEDLIVOU ZELENOU TRANSFORMACI

- 4) V zájmu aktivní podpory kvalitních pracovních míst pro spravedlivou transformaci a v návaznosti na doporučení (EU) 2021/402 se členské státy vyzývají, aby v úzké spolupráci se sociálními partnery zvážily tato opatření na podporu osob nejvíce zasažených zelenou transformací, zejména osob ve zranitelném postavení, a aby jim v případě potřeby v rámci zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti pomohly s přechodem k hospodářským činnostem přispívajícím k dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí:
 - a) účinně podporovat přístup ke kvalitnímu zaměstnání a jeho zachování, zejména prostřednictvím služeb zaměstnanosti, včetně individualizované pomoci při hledání zaměstnání a vzdělávacích kurzů, které se ve vhodných případech rovněž zaměří na zelené a digitální dovednosti; rovněž zvážit zavedení dobře koncipovaných, cílených a časově vymezených programů zaměstnanosti, které prostřednictvím odborné přípravy připraví příjemce, zejména osoby z nedostatečně zastoupených skupin a osoby ve zranitelném postavení, na další zapojení na trhu práce;

⁽⁴⁶⁾ Nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem (Úř. věst. L 187, 26.6.2014, s. 1).

⁽⁴⁷⁾ Ačkoli je vymezení pojmu „zranitelní zákazníci“ ponecháno členským státům, zahrnuje domácnosti, které nejsou schopny dostatečně vytápět nebo chladit své domovy nebo mají nedoplatky na účtech za veřejné služby, dle doporučení Komise týkajícího se energetické chudoby, C/2020/9600 final (Úř. věst. L 357, 27.10.2020, s. 35).

⁽⁴⁸⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/27/EU ze dne 25. října 2012 o energetické účinnosti, o změně směrnic 2009/125/ES a 2010/30/EU a o zrušení směrnice 2004/8/ES a 2006/32/ES (Úř. věst. L 315, 14.11.2012, s. 1).

⁽⁴⁹⁾ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o energetické účinnosti (přepracované znění), COM (2021) 558 final.

- b) účinně využívat cílené a dobře koncipované pobídky k zaměstnávání a přechodu na jinou práci, mimo jiné zvážením přiměřeného využívání mzdových a náborových dotací a pobídek spojených s příspěvků na sociální zabezpečení, s cílem podpořit přechody na trhu práce napříč sektory a mobilitu pracovních sil napříč regiony a zeměmi s ohledem na příležitosti a problémy doprovázející zelenou transformaci;
- c) podporovat podnikání, včetně podniků a veškerých dalších subjektů sociální ekonomiky ⁽⁵⁰⁾, zejména v regionech, které se potýkají s problémy spojenými s transformací, a případně v odvětvích podporujících cíle v oblasti klimatu a životního prostředí, jako je oběhové hospodářství, se zvláštním zaměřením na podnikání žen. Podpora by měla kombinovat finanční opatření, včetně grantů, půjček nebo vlastního kapitálu, s nefinančními opatřeními, včetně odborné přípravy a poradenských služeb, se zvláštním zaměřením na osvětovou činnost, přičemž by tato opatření měla být přizpůsobena jednotlivým fázím životního cyklu podniku; a podpora by měla být inkluzivní a přístupná pro nedostatečně zastoupené a znevýhodněné skupiny;
- d) stimulovat vytváření kvalitních pracovních míst, zejména v oblastech nejvíce zasažených zelenou transformací a případně v odvětvích podporujících dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí, jako je oběhové hospodářství, usnadněním přístupu k financování a přístupu na trhy pro mikropodniky, malé a střední podniky, zejména ty, které přispívají k dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí, s cílem podpořit konkurenceschopnost, inovace a kvalitní zaměstnanost na celém jednotném trhu, včetně odvětví a ekosystémů, jež mají ve vnitrostátním a místním kontextu strategický význam;
- e) analyzovat dopad zelené transformace na bezpečnost a ochranu zdraví při práci a odpovídajícím způsobem podporovat opatření k řešení nových rizik nebo možného zhoršení stávajících rizik s přihlédnutím ke sdělení Komise ze dne 28. června 2021 nazvaném „Strategický rámec EU pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na období 2021–2027 - Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v měnícím se světě práce“;
- f) zajistit účinné provádění a prosazování stávajících pravidel týkajících se pracovních podmínek, zejména pokud jde o bezpečnost a ochranu zdraví při práci, organizaci práce a zapojení pracovníků, s cílem zajistit spravedlivé pracovní podmínky a kvalitu pracovních míst při transformaci, včetně hospodářských činností přispívajících k dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí;
- g) podporovat využívání postupů pro společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek ⁽⁵¹⁾, mimo jiné uplatňováním sociálních kritérií pro zadávání veřejných zakázek, která vytvářejí příležitosti pro osoby nejvíce zasažené zelenou transformací a zároveň podporují ekologická kritéria pro zadávání veřejných zakázek;
- h) zajistit úplné a smysluplné zapojení pracovníků na všech úrovních a jejich zástupců, včetně poskytování informací a konzultací, pokud jde o předjímání změn a řízení restrukturalizačních procesů, mimo jiné procesů souvisejících se zelenou transformací, v souladu se sdělením Komise ze dne 13. prosince 2013 o rámci kvality EU pro předjímání změn a restrukturalizaci.
- 5) Aby byl zajištěn rovný přístup ke kvalitnímu, dostupnému a inkluzivnímu vzdělávání, odborné přípravě a celoživotnímu učení, jakož i rovné příležitosti, rovněž v zájmu posílení genderové rovnosti se členské státy vyzývají, aby zvážily tato opatření, která by měla být prováděna v úzké spolupráci se sociálními partnery za současného respektování jejich nezávislosti, zejména na podporu osob a domácností nejvíce zasažených zelenou transformací, především těch ve zranitelném postavení:
- a) začlenit otázky zaměstnanosti a sociální aspekty zelené transformace, včetně možného nedostatku pracovních sil, do rozvoje a provádění příslušných národních strategií zabývajících se otázkou dovedností, například v rámci Evropské agendy dovedností, a podpořit vytváření a koordinaci partnerství zúčastněných stran, a to i v rámci Paktu pro dovednosti, přičemž je zejména třeba zajistit, aby byly dovednosti ústředním prvkem společně vytvářených způsobů transformace pro příslušné průmyslové ekosystémy, které přispívají k dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí.

⁽⁵⁰⁾ Sdělení Komise ze dne 9. prosince 2021 nazvané „Rozvoj hospodářství ve prospěch lidí: akční plán pro sociální ekonomiku“.

⁽⁵¹⁾ V souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/882 ze dne 17. dubna 2019 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb (Úř. věst. L 151, 7.6.2019, s. 70) a sdělením Komise „Sociální nakupování – Průvodce zohledňováním sociálních hledisek při zadávání veřejných zakázek (2. vydání)“ (Úř. věst. C 237, 18.6.2021, s. 1).

- b) připravovat aktuální informace a prognózy týkající se trhu práce a dovedností, identifikovat a předpovídat potřeby v oblasti dovedností specifických pro jednotlivá povolání i průřezových dovedností. Vycházet ze stávajících nástrojů a iniciativ, včetně odborných znalostí sociálních partnerů a příslušných zúčastněných stran, jakož i ze spolupráce s nimi; v souladu s vnitrostátními a regionálními podmínkami zvážit přizpůsobení osnov vzdělávání a odborné přípravy potřebám zelené transformace a odpovídajícím způsobem poskytovat studijní a profesní poradenství;
- c) poskytovat vysoce kvalitní, přístupné, dostupné a inkluzivní počáteční vzdělávání a odbornou přípravu, včetně odborného vzdělávání a přípravy, které účastníky vzdělávání vybaví dovednostmi a kompetencemi, jež jsou z hlediska zelené transformace relevantní. Za nedílnou součást učebních osnov a programů v oblasti vzdělávání a odborné přípravy by se mělo považovat a ve vhodných případech prosazovat vzdělávání v zájmu udržitelnosti, a to včetně oblasti přírodních věd, technologie, inženýrství a matematiky (STEM), interdisciplinárních přístupů a digitálních dovedností; přijmout konkrétní opatření, která budou motivující pro osoby se zdravotním postižením, ženy, osoby s nízkou kvalifikací a další skupiny obyvatel, jež jsou v současné době v dotčených profesních oblastech nedostatečně zastoupeny, a podporovat jejich profesní dráhu;
- d) zavést nebo posílit programy podpory učnovské přípravy a, je-li to možné, placených kvalitních stáží a programů stínování na pracovišti s důrazem na odbornou přípravu, zejména v mikropodnicích a malých a středních podnicích, včetně těch, které přispívají k dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí, a v odvětvích, která se obzvláště potýkají s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků, jako je stavebnictví a IKT. Tyto programy by měly být na vnitrostátní či regionální úrovni monitorovány a hodnoceny a měly by zajišťovat kvalitu pracovních míst, přičemž se zohlední doporučení Rady 2018/C 153/01 ⁽⁵²⁾ a 2014/C 88/01 ⁽⁵³⁾.
- e) zvyšovat účast dospělých na odborné přípravě v průběhu celého pracovního života v souladu s potřebami prohlubování dovedností a změn kvalifikace pro zelenou transformaci tím, že se zajistí podpora pro odbornou přípravu v rámci pracovních míst, profesní přechody a průřezové dovednosti, zejména s cílem usnadnit změnu orientace na odvětví a hospodářské činnosti, u nichž se očekává expanze; umožnit jednotlivcům, aby hledali odbornou přípravu přizpůsobenou jejich potřebám, mimo jiné prostřednictvím krátkých a kvalitních kurzů zaměřených na dovednosti pro zelenou transformaci; za tímto účelem zvážit poskytnutí placeného studijního volna a poradenství pro volbu povolání a možnost zřízení individuálních vzdělávacích účtů, s přihlédnutím k doporučení Rady ze dne 16. června 2022 ⁽⁵⁴⁾, a podporovat rozvoj krátkých, kvalitních a obecně uznávaných kurzů, s přihlédnutím k doporučení ze dne 16. června 2022 ⁽⁵⁵⁾.
- 6) V zájmu zajištění trvalé spravedlnosti systémů daní a dávek a systémů sociální ochrany, včetně politik sociálního začleňování, v souvislosti se zelenou transformací a příslušně s ohledem na doporučení Rady 2019/C 387/01 ⁽⁵⁶⁾ vyzýváme členské státy, aby zvážily tato opatření na podporu osob a domácností nejvíce zasažených zelenou transformací, zejména těch, které se nacházejí ve zranitelném postavení, s cílem podpořit přechody na trhu práce, včetně přechodů k hospodářským činnostem přispívajícím k dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí, v návaznosti na vnitrostátní podmínky předcházet energetické a dopravní chudobě a snižovat její dopady, jakož i zmírňovat regresivní dopady politických opatření:
- a) posoudit daňové systémy a v případě potřeby je upravit s ohledem na problémy vyplývající z přechodu ke klimatické neutralitě, zejména přesunem daňové zátěže z práce a snížením daňového zatížení skupin s nízkými a středními příjmy a zaměřením se na jiné zdroje, které přispívají k dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí, předcházením regresivním dopadům a jejich zmírňováním, zachováním progresivního charakteru přímého zdanění a zajištěním financování přiměřené sociální ochrany a investičních opatření, zejména těch, která se zaměřují na zelenou transformaci.

⁽⁵²⁾ Doporučení Rady 2018/C 153/01 ze dne 15. března 2018 o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učnovskou přípravu (Úř. věst. C 153, 2.5.2018, s. 1).

⁽⁵³⁾ Doporučení Rady 2014/C 88/01 ze dne 10. března 2014 k rámci kvality stáží (Úř. věst. C 88, 27.3.2014, s. 1).

⁽⁵⁴⁾ Doporučení Rady ze dne 16. června 2022 o individuálních vzdělávacích účtech, (Viz strana 26 v tomto čísle Úředního věstníku).

⁽⁵⁵⁾ Doporučení Rady ze dne 16. června 2022 o evropském přístupu k mikrocertifikátům pro celoživotní učení a zaměstnatelnost, (Viz strana 10 v tomto čísle Úředního věstníku).

⁽⁵⁶⁾ Doporučení Rady 2019/C 387/01 ze dne 8. listopadu 2019 o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně (Úř. věst. C 387, 15.11.2019, s. 1).

- b) přezkoumat systémy sociální ochrany, včetně politik sociálního začleňování, a v případě potřeby je upravit s ohledem na problémy týkající se zaměstnanosti, sociální oblasti a zdraví, které přináší zelená transformace; za tímto účelem je vhodné zvážit, jak nejlépe zajistit odpovídající jistotu příjmů, mimo jiné prostřednictvím inovativních systémů přechodu z jednoho zaměstnání do druhého, dávek v nezaměstnanosti a systémů minimálního příjmu, a přizpůsobit je potřebám vyplývajícím ze zelené transformace; dále je vhodné zajistit poskytování kvalitních, dostupných a přístupných sociálních a zdravotních služeb, jakož i služeb dlouhodobé péče, a to zejména pro osoby a domácnosti nejvíce zasažené zelenou transformací, především ve formě investic do sociální infrastruktury v oblasti péče o děti, dlouhodobé péče a zdravotní péče;
- c) v zájmu zmírnění nepříznivého vývoje příjmů a cen v případě potřeby poskytnout, a to především osobám a domácnostem ve zranitelném postavení, během zavádění opatření uvedených v bodě 7 písm. a) jako doplněk cílenou a dočasnou přímou podporu příjmu, která bude rovněž spojena s lepšími pobídkami k urychlenému dosažení nezbytných cílů v oblasti klimatu a životního prostředí při současném zachování cenových signálů podporujících zelenou transformaci; za tímto účelem je vhodné zajistit pro tato opatření řádné financování, mimo jiné zlepšením kvality veřejných výdajů, optimálním využíváním příslušného financování Unie a využitím rozpočtových zdrojů vytvořených například energetickými a environmentálními daněmi a systémem EU pro obchodování s emisemi;
- d) zlepšit informovanost o rizicích, snižování rizik a řešení pro jejich přenos, pokud jde o domácnosti a podniky, především mikropodniky a malé a střední podniky, zejména zajištěním dostupnosti a finanční dosažitelnosti pojištění, a to hlavně pro osoby a domácnosti ve zranitelném postavení.
- 7) V zájmu zajištění přístupu k cenově dostupným základním službám a bydlení pro osoby a domácnosti nejvíce zasažené zelenou transformací, zejména pro ty, které se nacházejí ve zranitelném postavení s v regionech potýkajících se s problémy spojenými s transformací, se členské státy vyzývají, aby zvážily tato opatření:
- a) mobilizovat veřejnou a soukromou finanční podporu a poskytovat pobídky pro soukromé investice do obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti doplněné o poradenství pro spotřebitele, aby lépe řídili svou spotřebu energie a přijímali informovaná rozhodnutí o úsporách energie s cílem snížit své účty za energii, zejména se zaměřením na zranitelné domácnosti a komunity; za tímto účelem je vhodné zajistit pro tato opatření řádné financování, mimo jiné zlepšením kvality veřejných výdajů, optimálním využíváním příslušného financování Unie a využitím rozpočtových zdrojů vytvořených například energetickými a environmentálními daněmi a příjmy ze systému EU pro obchodování s emisemi;
- b) předcházet energetické chudobě a zmírňovat ji podporou a prováděním opatření ke zvýšení energetické účinnosti, včetně veřejných a soukromých investic do obydlí s cílem stimulovat renovace, a to i v odvětví sociálního bydlení⁽⁵⁷⁾; za tímto účelem je vhodné poskytovat dobře koncipované pobídky, granty a půjčky spolu se souvisejícím poradenstvím, a to i mikropodnikům a malým a středním podnikům, přičemž je vhodné věnovat náležitou pozornost pobídkám, zejména mezi vlastníky a nájemci, a vývoji nákladů na bydlení, především u domácností ve zranitelném postavení;
- c) posílit postavení spotřebitelů energie, včetně domácností ve zranitelném postavení, dalším rozvojem vlastních dodávek prostřednictvím individuálních ujednání o obnovitelných zdrojích energie, jakož i dalších služeb prostřednictvím občanských energetických společenství a společenství pro obnovitelné zdroje⁽⁵⁸⁾, spolu s osvětovými opatřeními a kampaněmi, a to se zvláštním zaměřením na osoby ve zranitelném postavení a spotřebitele žijící ve venkovských a odlehlých oblastech, včetně nejvzdálenějších regionů, a na ostrovech;

⁽⁵⁷⁾ Případně v souladu se sdělením Komise ze dne 18. února 2022 nazvaným „Pokyny pro státní podporu v oblasti klimatu, životního prostředí a energetiky na rok 2022“.

⁽⁵⁸⁾ Pojem „občanské energetické společenství“ je vymezen v čl. 2 odst. 11 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU (Úř. věst. L 158, 14.6.2019, s. 125).

- d) předcházet problémům a překážkám v oblasti mobility a dopravy, jimž čelí domácnosti ve zranitelném postavení, zejména v odlehlých, venkovských a nízkopříjmových regionech, včetně nejvzdálenějších regionů a ostrovů, a ve městech, a řešit je prostřednictvím vhodných politických a podpůrných opatření a rozvoje nezbytné infrastruktury s cílem zlepšit základní propojení umožňující přístup ke vzdělávání, odborné přípravě, zdravotní péči, kvalitnímu zaměstnání a zapojení do společnosti; zajistit zejména dostupnost nízkoemisní veřejné dopravy, včetně frekvence spojů, a tam, kde je to vhodné, podporovat zavádění udržitelných způsobů soukromé mobility ⁽⁵⁹⁾ s cílem zajistit cenovou dostupnost, přístupnost a bezpečnost;
- e) usnadnit přístup k udržitelné spotřebě, včetně výživy, zejména pro osoby a domácnosti ve zranitelném postavení a především pro děti, a podporovat příležitosti k úsporám nákladů spojené s oběhovým hospodářstvím; za tímto účelem je vhodné zajistit účinné pobídky a nástroje, jako jsou akce v oblasti sociálních inovací a místní iniciativy, podpora systémů opětovného využití, oprav, recyklace, darování a sdílení, a to i prostřednictvím subjektů sociální ekonomiky, a podporovat vzdělávání a zvyšování povědomí o udržitelnosti životního prostředí mezi účastníky vzdělávání všech věkových kategorií a na všech úrovních a ve všech druzích vzdělávání a odborné přípravy.

PRŮŘEZOVÉ PRVKY PRO POLITICKÁ OPATŘENÍ PODPORUJÍCÍ SPRAVEDLIVOU ZELENOU TRANSFORMACI

- 8) V zájmu inkluzivního a demokratického pokroku v zelené transformaci se začleněním cílů spravedlivé transformace do tvorby politik na všech úrovních od samého počátku a zajištěním účinného celospolečenského přístupu k politikám spravedlivé transformace se členské státy vyzývají, aby:
 - a) koordinovaly tvorbu politik na všech úrovních a napříč všemi příslušnými oblastmi politiky, včetně výzkumu a inovací, s cílem vytvořit integrovaný a podpůrný politický rámec, který bude věnovat náležitou pozornost distribučním dopadům, jakož i pozitivním a negativním vedlejším účinkům, a to i v přeshraničních regionech, a je-li to možné, bude zahrnovat přiměřené a systematické strategie hodnocení, včetně hodnocení *ex ante* a *ex post*;
 - b) vybízely regionální a místní orgány, aby hrály aktivní úlohu při tvorbě, provádění a monitorování politik spravedlivé transformace vzhledem k jejich blízkosti k občanům a místním podnikům;
 - c) aktivně zapojily sociální partnery na vnitrostátní, regionální a místní úrovni do všech fází tvorby a provádění politik stanovených v tomto doporučení, případně i prostřednictvím sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání, při plném respektování jejich nezávislosti; mimoto dále podporovaly plné zapojení sociálních partnerů do koncipování a provádění způsobů transformace pro průmyslové ekosystémy v rámci aktualizované nové průmyslové strategie;
 - d) posílily postavení občanů, zejména žen, ale i občanské společnosti a zúčastněných stran, včetně organizací zastupujících osoby ve zranitelném postavení, rovněž osob se zdravotním postižením, mládeže a dětí, které vyzývají k naléhavému přijetí opatření v oblasti klimatu, a subjektů sociální ekonomiky, mimo jiné v rámci evropského klimatického paktu ⁽⁶⁰⁾, a umožnily jim zapojit se do procesu rozhodování, tvorby a provádění politik, a to i s využitím nových participativních modelů se zapojením osob ve zranitelném postavení;
 - e) posílily provozní kapacity příslušných veřejných služeb, aby mohly poskytovat účinné poradenství a podporu při provádění politik spravedlivé transformace. Posílily zejména veřejné služby zaměstnanosti s cílem podpořit přechody na trhu práce a informovanost o dovednostech, jakož i inspektoráty práce s cílem chránit pracovní podmínky. Kromě toho ve vhodných případech mobilizovaly sociální a zdravotnické služby, zejména s cílem podpořit přechody na trhu práce a řešit energetickou chudobu;

⁽⁵⁹⁾ Sdělení Komise ze dne 9. prosince 2020 nazvané „Strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu – nasměrování evropské dopravy do budoucnosti“.

⁽⁶⁰⁾ Sdělení Komise ze dne 9. prosince 2020 nazvané „Evropský klimatický pakt“.

- f) podporovaly spravedlivou zelenou transformaci rovněž ve třetích zemích v souvislosti s udržitelným rozvojem a úsilím o vymýcení chudoby, například přijetím politik transformace, které zohledňují jejich dopad na třetí země a prostřednictvím spolupráce se zúčastněnými stranami a globálními partnerstvími.
- 9) V zájmu zajištění dostupnosti a kvality údajů a poznatků, které jsou nezbytné k zavedení řádné sociální politiky a politiky trhu práce pro spravedlivou transformaci na klimatickou neutralitu, se členské státy vyzývají, aby:
- a) posílily faktickou základnu týkající se politik spravedlivé transformace, mimo jiné tím, že budou v příslušných případech prosazovat postupnou harmonizaci a soudržnost definic, pojmů a metodik, a to i na základě doporučení (EU) 2020/1563 a následných opatření v rámci koordinační skupiny pro energetickou chudobu a zranitelné spotřebitele, jakož i využíváním dostupných metod pro hodnocení dopadů politik; do přípravy a navrhování příslušných politických opatření a legislativních podnětů zahrnuly rovněž strategie hodnocení a shromažďování údajů, zejména pokud jde o dovednosti, úkoly a pracovní místa přispívající k zelené transformaci, a využily přitom údaje roztržiděné podle pohlaví;
 - b) v rámci vnitrostátních reforem a opatření v oblasti klimatu, energetiky a životního prostředí rozvíjely a začleňovaly využívání důkladných a transparentních posouzení dopadů na zaměstnanost a sociální oblast, jakož i posouzení distribučních dopadů (*ex ante*);
 - c) zajistily účinné a transparentní monitorování a nezávislé (*ex post*) hodnocení účinků vnitrostátních reforem a opatření přispívajících k dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí na zaměstnanost, sociální oblast, jakož i hodnocení distribučních účinků, a zapojily sociální partnery a další zúčastněné strany do stanovování otázek pro hodnocení a případně do navrhování a provádění hodnotících a konzultačních strategií;
 - d) posílily akce v oblasti výzkumu a inovací na regionální a vnitrostátní úrovni a na úrovni Unie, mimo jiné za pomoci financování z programu Horizont Evropa a akcí v rámci politického programu Evropského výzkumného prostoru ⁽⁶¹⁾, s cílem zlepšit modelování a posuzování politik v oblasti změny klimatu, pokud jde o jejich makroekonomický rozměr, rozměr zaměstnanosti a sociální rozměr; podporovaly zapojení sociálních partnerů do provádění příslušných akcí v oblasti výzkumu a inovací, zejména misí programu Horizont Evropa zaměřených na „přizpůsobování se změně klimatu“ a na „klimaticky neutrální a chytrá města“, které mohou pomoci vyvinout praktická řešení na podporu zelené transformace na regionální a místní úrovni; lépe využívaly stávající ukazatele a monitorovací rámce a v případě potřeby prosazovaly na úrovni Unie rozvoj ukazatelů dovedností, úkolů a pracovních míst přispívajících k zelené transformaci;
 - e) pravidelně veřejnosti prezentovaly výsledky hodnocení, prognóz a monitorování a organizovaly výměny informací se sociálními partnery, občanskou společností a dalšími zúčastněnými stranami o hlavních výsledcích a možných úpravách.

OPTIMÁLNÍ VYUŽITÍ VEŘEJNÉHO A SOUKROMÉHO FINANCOVÁNÍ

- 10) S cílem poskytnout nákladově efektivní investice a finanční podporu, mimo jiné malým a středním podnikům, v souladu s rámcem státní podpory v zájmu řešení sociálních aspektů a aspektů trhu práce souvisejících se spravedlivou zelenou transformací a zároveň využívat synergií mezi dostupnými programy a nástroji a se zaměřením na nejvíce postižené regiony a průmyslové ekosystémy, se členské státy vyzývají, aby:
- a) plně provedly příslušné reformy a investice v rámci plánů pro oživení a odolnost a zajistily doplňkovost s dalšími fondy;

⁽⁶¹⁾ Viz závěry Rady ze dne 26. listopadu 2021 o řízení Evropského výzkumného prostoru (EVP), které nastiňují politický program EVP na období 2022–24, včetně opatření č. 4 pro atraktivní a udržitelnou profesní dráhu a pracovní podmínky v oblasti výzkumu, opatření č. 7 pro lepší zhodnocení znalostí, opatření č. 12 pro urychlení zelené/digitální transformace, jakož i opatření č. 20 pro investice a reformy v odvětví výzkumu a inovací.

- b) mobilizovaly a zajistily soudržné a optimální využívání všech relevantních nástrojů a možností financování, včetně technické pomoci, na úrovni členských států a na úrovni Unie na podporu příslušných opatření a investic. Nástroje financování Unie zahrnují zejména fondy politiky soudržnosti, mechanismus pro spravedlivou transformaci, program InvestEU, program Horizont Evropa, Nástroj pro technickou podporu, program ERASMUS+, Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci na pomoc propuštěným pracovníkům (EFG), program LIFE, Inovační fond a Modernizační fond;
- c) zavázaly se přispět k provádění komplexních souborů opatření, která zajistí spravedlivou zelenou transformaci, a vyčlenily na to odpovídající vnitrostátní zdroje; tato opatření by měla být odpovídajícím způsobem financována, mimo jiné zlepšením kvality veřejných výdajů, mobilizací dalšího soukromého financování nebo využitím dodatečných veřejných příjmů; zejména příjmy ze systému EU ETS by mohly být rovněž použity k financování opatření, která zmírňují negativní sociální dopady zelené transformace; zohlednily při vytváření postupů ekologického sestavování rozpočtu otázky zaměstnanosti, sociální aspekty, jakož i distribuční aspekty.
- d) sdílely osvědčené postupy s dalšími členskými státy, například pokud jde o vypracování programových dokumentů pro jednotlivé fondy Unie nebo rozvoj příslušných vnitrostátních strategií a projektů.

BUDOUCÍ OPATŘENÍ PRO SPRÁVEDLIVOU ZELENOU TRANSFORMACI

11) V zájmu provedení užitečných opatření navazujících na toto doporučení vítá Rada záměr Komise:

- a) dále posilovat výměny informací s klíčovými zúčastněnými stranami, osobami a dotčenými komunitami, jakož i výměny osvědčených postupů, mimo jiné v souvislosti se způsoby transformace průmyslových ekosystémů ⁽⁶²⁾, zejména v přeshraničním kontextu a se zaměřením na nejvíce postižené regiony a odvětví;
- b) podporovat vyšší přiměřenost, soudržnost a účinnost politik členských států v oblasti spravedlivé transformace, včetně aspektů zaměstnanosti, jakož i sociálních a distribučních aspektů, které mají být zohledněny při navrhování, provádění, monitorování a posuzování vnitrostátních plánů a dlouhodobých strategií, příslušně i v kontextu budoucího přezkumu nařízení (EU) 2018/1999.
- c) při revizi nařízení Komise (EU) č. 651/2017 ⁽⁶³⁾, která vzhledem k jeho končící platnosti proběhne na konci roku 2023, zvážit, zda dostupné důkazy odůvodňují zjednodušení pravidel týkajících se podpory na přístup sociálních podniků k financování a podpory na nábor znevýhodněných nebo vážně znevýhodněných pracovníků ⁽⁶⁴⁾;
- d) posílit databázi zejména přístupem ke zdrojům administrativních údajů a případně k údajům od sociálních partnerů, průmyslových odvětví, občanské společnosti ⁽⁶⁵⁾ a z průzkumů veřejného mínění, jakož i aktualizovat metodické pokyny pro posuzování dopadů spravedlivé transformace a politik v oblasti klimatu a energetiky na zaměstnanost a sociální oblast a jejich distribučních dopadů, a to i z genderového hlediska a případně i v kontextu evropského semestru; v úzké spolupráci s členskými státy a s přihlédnutím k přístupům a procesům na všech úrovních rovněž případně zlepšit znalosti a měřitelnost klíčových pojmů zelené ekonomiky, zejména pokud jde o „zelená pracovní místa“ či „udržitelná pracovní místa“, a to i s cílem předvídat změny na trhu práce a celkově se zabývat restrukturalizačními procesy, které budou vyžadovat cílené a účinné politiky v oblasti prohlubování dovedností a rekvalifikace;

⁽⁶²⁾ Jak bylo oznámeno v aktualizované průmyslové strategii, například ekosystémy stavebnictví, energeticky náročných průmyslových odvětví nebo mobility.

⁽⁶³⁾ Nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem (Úř. věst. L 187, 26.6.2014, s. 1) (dále jen „obecné nařízení o blokových výjimkách“).

⁽⁶⁴⁾ V souladu se sdělením Komise ze dne 9. prosince 2021 nazvaném „Rozvoj hospodářství ve prospěch lidí: akční plán pro sociální ekonomiku“.

⁽⁶⁵⁾ V souladu s právními předpisy Unie o ochraně údajů a o přístupu k informacím veřejného sektoru, jako je nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) (Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1) a směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1024 ze dne 20. června 2019 o otevřených datech a opakovaném použití informací veřejného sektoru (Úř. věst. L 172, 26.6.2019, s. 56).

- e) v příslušných případech posílit své pravidelné monitorování a výhledovou analýzu vývoje a rizik energetické chudoby v Unii, včetně sociálních a distribučních aspektů, mimo jiné s cílem poskytnout podklady pro činnost koordinační skupiny pro energetickou chudobu a zranitelné spotřebitele a další příslušné odborné skupiny;
- f) dále rozvíjet výzkum a posilovat faktické poznatky ohledně definice, monitorování a hodnocení pokroku při zajišťování přiměřeného přístupu k základním službám, a to v úzké spolupráci s členskými státy a při zohlednění vnitrostátních přístupů, mimo jiné v případě potřeby rozpracováním koncepce „dopravní chudoby“, a to zejména v souvislosti se zelenou transformací na udržitelnou ekonomiku blahobytu.
- g) v příslušných případech přezkoumat pokrok dosažený při provádění tohoto doporučení v kontextu mnohostranného dohledu v souvislosti s evropským semestrem, mimo jiné v rámci Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu a ve spolupráci s dalšími příslušnými výbory v jednotlivých oblastech působnosti, zejména s Výborem pro hospodářskou politiku, a to na základě stávajících srovnávacích přehledů a rámců pro monitorování, které se v případě potřeby v úzké spolupráci s členskými státy rozšíří o další ukazatele; zohlednit pokyny uvedené v tomto doporučení podle nařízení (EU) 2018/1999, zejména v rámci svých posouzení během nadcházející aktualizace integrovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu v letech 2023–2024.

V Lucemburku dne 16. června 2022.

Za Radu
předseda
O. DUSSOPT
